

# samenwerken, kernen versterken

---

een verslag van 2 weken practicum

# samenwerken, kernen versterken

---

een verslag van 2 weken practicum

Frank van Acht  
Hubert Maljaars  
juni 2010

# inhoudsopgave

---

1	inleiding	5
2	gebiedsintroductie	6
3	vraagstelling	7
4	werkwijze	8
5	analyse kwaliteiten	10
6	knelpunten	14
7	interpretatie vraagstelling	18
8	regionale benadering	20
9	concrete uitwerking	23
10	conclusie	25
	bronnen	26



# [1] inleiding

---

## **Toelichting project**

Voor u ligt een verslaglegging van een project dat is uitgevoerd door studenten van de bacheloropleiding Landschapsarchitectuur en Ruimtelijke Planning van Wageningen Universiteit. In het kader van het vak Studio Landscape Architecture and Planning is een project uitgevoerd in de dorpen Wissenkerke en Vrouwenpolder. Dit project is geïnitieerd door 'de Werkplaats', een leer-, onderzoek- en werkgemeenschap waarin gebiedsontwikkelingsprojecten worden uitgevoerd<sup>[1]</sup>. Het Edudelta College te Goes heeft in eerste instantie aan dit project gewerkt. Wageningen Universiteit is in een later stadium bij dit project betrokken zodat het vraagstuk op verschillende opleidingsniveaus is behandeld. Het project concentreert zich op structurele veranderingen in het gebied, welke onder meer het gevolg zijn van een veranderende bevolkingssamenstelling. De opdrachtgevers zien deze veranderingen als ongewenst en dat vormt de aanleiding voor deze opdracht.

## **Opbouw verslag**

Na deze inleiding volgt een korte introductie van het studiegebied. Vervolgens komt de vraagstelling zoals die oorspronkelijk was geformuleerd aan de orde. Dit wordt gevolgd door een beschrijving van het proces en de werkwijze. Na deze beschrijving wordt het gebied verder geanalyseerd aan de hand van een kwaliteitenanalyse. Hierna zal een verslaglegging van de geconstateerde knelpunten en een herziene interpretatie van de eerder genoemde vraagstelling aan bod komen. Vervolgens wordt de oplossing behandeld, op te splitsen in een deel 'regionale benadering' en 'concrete uitwerking'. Er zal worden afgesloten met een conclusie.

## [ 2 ] gebiedsintroductie

---

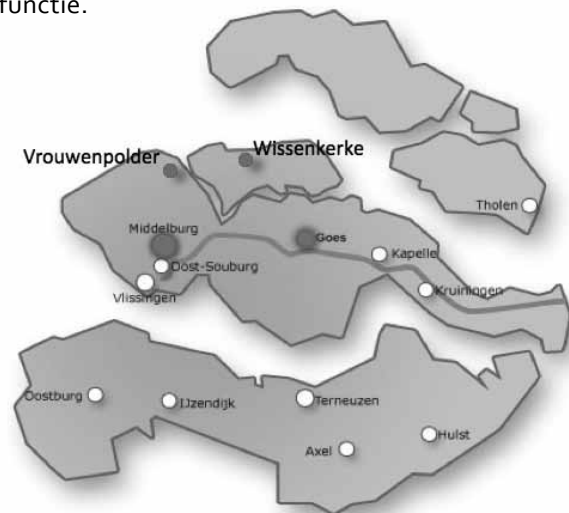
De dorpen Wissenkerke en Vrouwenpolder zijn twee kleine kernen in de gemeenten Noord-Beveland en Veere. Veere is één van de drie gemeenten op Walcheren. Noord-Beveland is een eiland ten noorden van Walcheren en is alleen via dammen en een brug aan het vaste land verbonden (zie figuur 1). Wissenkerke is het dorp waar het gemeentebestuur van Noord-Beveland zetelt. Er wonen circa 1000 mensen, op heel Noord-Beveland wonen ongeveer 7500 mensen<sup>[2]</sup>. De belangrijkste activiteiten op Noord-Beveland zijn de landbouw en het toerisme. Er zijn veel grootschalige recreatieve voorzieningen op het eiland, zoals bungalowparken van de Roompot en de Schotsman.

Vrouwenpolder is ook een dorp dat voornamelijk draait op het toerisme. Niet voor niets is de slogan van het dorp 'het mooiste strand van Nederland', waarmee het wil aangeven dat Vrouwenpolder een belangrijke trekpleister is voor toeristen. Het dorp heeft circa 1100 inwoners en behoort daarmee tot een van de kleinere kernen van de gemeente Veere<sup>[3]</sup>.

De belangrijkste eigenschappen van het studiegebied zijn rust en ruimte, het is een

van de dunst bevolkte gebieden van Nederland<sup>[4]</sup>. De grote stranden, uitgestrekte landbouwkavels en grote natuurgebieden getuigen hiervan. Wissenkerke en Vrouwenpolder worden verder beiden gekarakteriseerd door hun seizoensgebonden bedrijvigheid. Waar het in de zomer erg druk is met (goedgevoelde) toeristen, is het in de winter rustig.

Hoewel dit project zich concentreert op de dorpen Wissenkerke en Vrouwenpolder zijn ook enkele omliggende dorpen betrokken. De belangrijkste zijn Kamperland, Veere en Geersdijk. Ook de steden Middelburg en Goes spelen een rol met hun regionale functie.



Figuur 1: Ligging van de kernen Vrouwenpolder en Wissenkerke

## [3] vraagstelling

---

Het kernwoord van de vraagstelling zoals die naar ons toe kwam vanuit het gebied is 'leefbaarheid'. In de dorpskernen Wissenkerke en Vrouwenpolder wordt er door de gemeente geconstateerd dat er sprake is van een terugloop van de leefbaarheid.

Vanwege het wegvallen van voorzieningen in de kernen, zoals een supermarkt of basisschool, en op grotere schaal de terugloop van o.a. de werkgelegenheid voor hoger opgeleiden vinden de gemeenten Noord-Beveland en Veere dat de leefbaarheid onacceptabele vormen aanneemt. De verschillende betrokken partijen, waaronder de gemeenten, ondernemers en onderwijsinstellingen, willen dit probleem graag aanpakken.

De concrete opdracht aan de studenten van Wageningen Universiteit is om een verkenning uit te voeren hoe de leefbaarheid van de kernen Vrouwenpolder en Wissenkerke verbeterd kan worden en of de grootschalige recreatie daarin een rol kan spelen. Er wordt verwacht dat deze verkenning bestaat uit het onderzoeken van de huidige situatie en ontwikkeling in het gebied, om vervolgens een toekomstscenario op te stellen. Uit deze verkenning moet dan een advies volgen aan de betrokkenen in het gebied. De grootscha-

lige recreatie vormt een belangrijke leidraad in dit onderzoek.

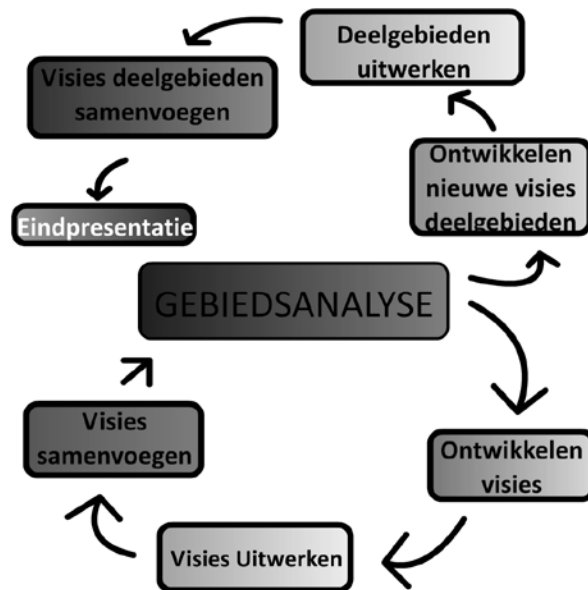
Verwacht wordt een advies te ontvangen die concrete aanwijzingen geeft om het probleem aan te pakken. Zo valt er te denken aan de herinrichting van de belangrijkste hoofdstraat in Vrouwenpolder, de Fort de Haakweg. Een ander idee dat al geformuleerd is vanuit Edudelta is het verbeteren van de verbinding van de vakantieparken van Roompot met het centrum van Wissenkerke om daar meer te profiteren van de vele toeristen die elke zomer aanwezig zijn op die parken.

## [4] werkwijze

Het probleem van verdwijnende voorzieningen in de dorpskernen is waarschijnlijk het gevolg van meerdere problemen in het gebied. Wij denken dat het nut heeft om deze achterliggende problematiek mee te nemen om zo een oplossing te vinden die niet alleen de symptomen (verdwijnende voorzieningen) maar ook de oorzaken daarvan aanpakt.

Om deze oorzaken in kaart te brengen is het nodig om een brede gebiedsanalyse te doen. Door een regionale analyse worden ontwikkelingen op grotere schaal in kaart gebracht waardoor een verklaring gevonden kan worden voor de verdwijnende voorzieningen in de dorpskernen van Vrouwenpolder en Wissenkerke.

De werkwijze die gehanteerd is voor dit project bestaat uit twee delen. Als eerste een gedeelte op de universiteit in Wageningen, het tweede gedeelte op locatie in Zeeland. Hieronder zal de werkwijze toegelicht worden, opgesplitst naar deze twee onderdelen. In figuur 2 is het proces schematisch weergegeven.



Figuur 2: procesbeschrijving

### Wageningen

De periode in Wageningen is vooral gebruikt voor de beeldvorming over Noord-Beveland en Walcheren. Groepsgewijs is het gebied geanalyseerd om zodoende een beeld van het gebied te krijgen.



---

Vervolgens is, opnieuw in groepen, gebrainstormd over mogelijke ontwikkelingsrichtingen om de leefbaarheid in het studiegebied te vergroten. Uit alle visies die in deze brainstorm zijn bedacht zijn de volgende visies geformuleerd: Wissenkerke en Vrouwenpolder kunnen de leefbaarheid verbeteren door zich te richten op...

... duurzame energie en kennis

... massatoerisme

... de culturele toerist

... ontwikkeling van een groot havengebied.

Dit deel van de opdracht was vooral verkennend van aard; door vanuit verschillende visies het gebied te onderzoeken komt een breed perspectief van informatie boven tafel. Deze informatie is gebruikt in de tweede fase van het project die bestaat uit de bovenste cirkel van het figuur.

### **Zeeland**

In Zeeland is het proces van gebiedsverkenning 'in het veld' doorgegaan. De nadere kennismaking bestond uit een bustocht door het gebied, met daarbij bewoners die toelichting gaven. Vervolgens zijn enquêtes afgenomen die in Wageningen reeds opgesteld waren. Ook volgden interviews

met verschillende personen die allen een andere kijk op en verschillende belangen in het gebied hadden. Voorbeelden hiervan zijn de wethouder Ruimtelijke Ordening van de gemeente Noord-Beveland, lokale ondernemers in Kamperland en Vrouwenpolder en de voorzitter van de ondernemersraad van Vrouwenpolder.

Na dit verkennende gedeelte volgde het oplossingsgerichte deel. In het voorgaande proces waren problemen naar boven gekomen zodat nu naar een oplossing gekeken kon worden. In plenaire besprekingen werd de gewenste ontwikkelingsrichting vastgesteld. Vervolgens werd een zogenaamde synthesesgroep gevormd die deze ontwikkelingsrichting duidelijk communiceerde naar deelgroepen. Deze deelgroepen werkten op dorpsniveau de ontwikkelingsrichting concreet uit. Een belangrijke opmerking hierbij is dat dit gehele proces cyclisch van aard is. De afsluiting van het project was een presentatie in een conferentiezaal te Geersdijk. Hier zijn de resultaten gepresenteerd aan ambtenaren van de gemeenten Noord-Beveland en Veere, de betrokkenen van het Edudelta College en enkele belangstellenden.

# [5] analyse kwaliteiten

---

Kamperland en Vrouwenpolder, en op grotere schaal de gemeenten Noord-Beveland en Veere, hebben hun specifieke kwaliteiten en kansen. In dit hoofdstuk worden de kwaliteiten die de dorpen en gebieden te bieden hebben puntsgewijs uitgewerkt.

## Openheid en ruimte



Hoewel de landschappen van Walcheren en Noord-Beveland redelijk van elkaar verschillen is de overeenkomst dat ze een open karakter hebben. Walcheren heeft vanouds een heggelandschap gehad, maar met de inundatie tijdens de bevrijding van de Tweede Wereldoorlog en de daaropvolgende ruilverkaveling is dit grotendeels verdwenen. Het Walcherse landschap heeft nog steeds de karakteristieken van een krekenslandschap; er zijn oude bebouwingsstructuren aanwezig in een aantrekkelijk open

landschap dat veel toeristen kan bekoren. Noord-Beveland heeft een landschap wat als nieuwland getypeerd wordt. Nieuwland is land dat ontstaat doordat sediment uit het zeewater land vormt. De mens heeft hier vervolgens dijken omheen gebouwd, waardoor het land bewerkt kan worden. Het nieuwland is te herkennen aan het uitgestrekte karakter, met veel landbouw op grote kavels. Een belangrijk verschil tussen Walcheren en Noord-Beveland is dat er op Noord-Beveland geen oude bebouwingsstructuren door het landschap lopen. Dit is te verklaren uit het feit dat Noord-Beveland pas sinds 1600 ingepolderd is <sup>[5]</sup>.

## Rust



Doordat het gebied zo weids en open is van karakter en tevens relatief dunbevolkt is de rust een belangrijke kwaliteit. Voor inwoners

---

en toeristen is deze rust een meerwaarde van het gebied. Inwoners kunnen dichtbij huis genieten van aanwezige landschappen, toeristen komen een groot deel van het jaar om bijvoorbeeld een fiets- of wandeltocht te maken.

### Zee & Strand



Bij Vrouwenpolder, aan de Veerse Gatdam en aan de oostzijde van Noord-Beveland zijn brede zandstranden aanwezig. De stranden in het gebied zijn een belangrijke meerwaarde voor toeristen en worden vooral in de zomer erg druk bezocht. Ze vormen een sterk contrast met het binnenland, wat ervoor zorgt dat het gebied voor een grotere groep toeristen aantrekkelijk is. Daarnaast is het fijn voor inwoners dat het massale toerisme zich concentreert aan de stranden; hierdoor hebben zij meer rust in het dagelijks leven.

### Eigen karakter dorpen



De dorpen in het studiegebied verschillen van karakter; zo heeft Kamperland bijvoorbeeld veel voorzieningen voor inwoners en toeristen, Veere een prachtige historische dorpskern en is Wissenkerke een rustige plaats met weinig toerisme en voorzieningen. Deze verschillende eigenschappen van de dorpen zorgt voor diversiteit in het gebied en vormt daardoor een meerwaarde voor inwoners en toeristen.

## Duurzame energie



Ten noordoosten van Kamperland staat een tiental windmolens. Doordat het open gebied van Noord-Beveland schaars bebouwd is heeft het een grote potentie voor windenergie. Deze kwaliteit is echter vooral ten gunste van de provincie of Nederland. Door windenergie kunnen deze overheden zich namelijk op de kaart zetten als 'duurzame provincie' respectievelijk 'duurzaam land'. Voor inwoners en toeristen is de ontwikkeling van extra windmolens in het gebied echter minder gewenst; windmolens komen het uitzicht niet ten goede en zorgen bovendien voor geluidsoverlast.

## Landbouw



Noord-Beveland en Walcheren zijn uitermate geschikt voor landbouw. Dankzij de vruchtbare kleigrond en de agrarische geschiedenis van het gebied is landbouw een van de belangrijkste pijlers van het gebied. Zowel inwoners als recreanten hebben profijt van de landbouw. Dankzij de agrarische activiteit blijft het landschap open en wordt het verzorgd.



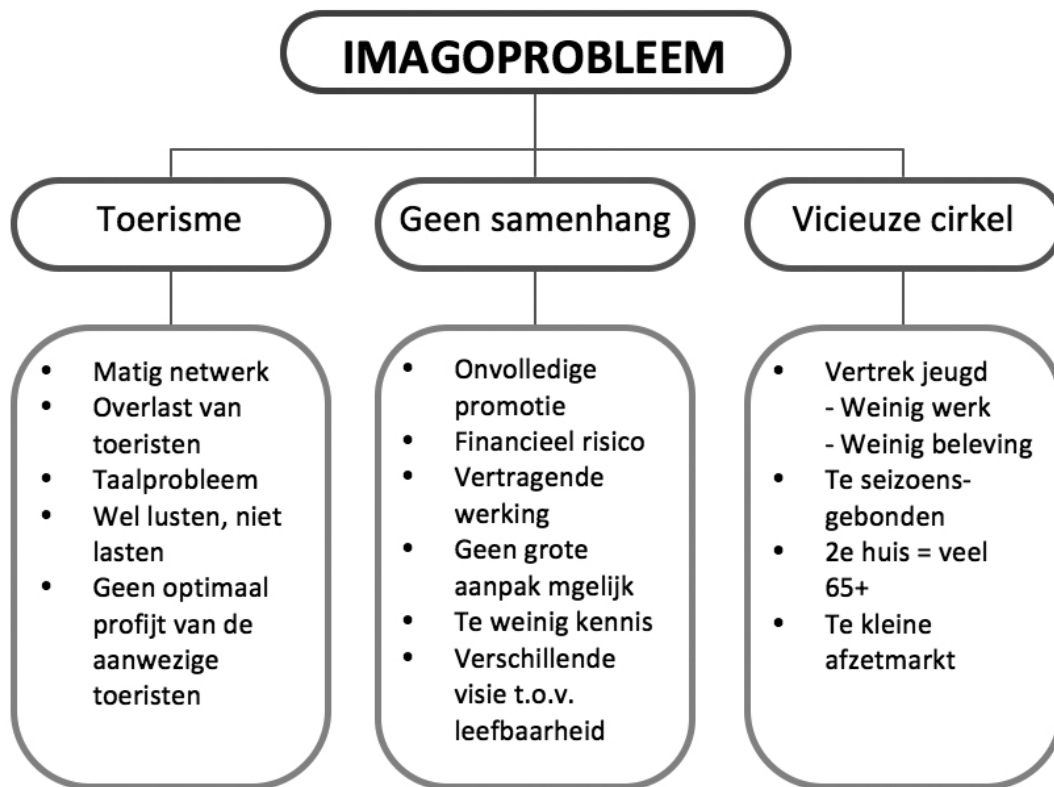
## [6] knelpunten

In onderstaande flowchart is een overzicht gemaakt van de knelpunten die wij geconstateerd hebben bij ons onderzoek.

Het hoofdprobleem is samen te vatten met het woord 'imago probleem'. Het begrip 'imago' wordt van verschillende kanten belicht. Het gaat namelijk over het imago van

het studiegebied gezien door de buitenwereld, de eigen bevolking en de toerist, maar ook over het imago van de toerist gezien door de lokale bewoner.

Het hoofdprobleem is onder te verdelen in 3 andere problemen die worden gevormd door een reeks constatering die wij gedaan



Figuur 3: knelpunten

---

hebben. De probleemkant van het toerisme vormt een pijler, aangevuld met het ontbreken van een samenhang in het gebied en de vicieuze cirkel waarin het zich bevindt. In figuur 3 is dit schematisch weergegeven. Hiernaast zal per punt een toelichting worden gegeven.

### **Toerisme**

Bij ons onderzoek viel op dat het toerisme in het gebied naast de grote voordelen ook enkele grote nadelen had. Elk jaar komen wel grote hoeveelheden toeristen naar Noord-Beveland en Walcheren toe, maar een groot gedeelte blijft hangen in de parken en op de stranden. Daarmee is het profijt wat de toeristen kunnen meebrengen, namelijk inkomsten genereren uit hun aanwezigheid, niet optimaal benut. Ook blijkt het recreatienetwerk niet volledig te zijn, bijvoorbeeld het ontbreken of verkeerd wijzen van bewegwijzering.

Daarnaast is er sprake van wrijving tussen de lokale bevolking en de toeristen. Als eerste treedt er een taalprobleem op, veel toeristen zijn Duits en blijven Duits spreken. Dit leidt tot weinig sympathie onder de bevolking en vaak blijven de toeristen daardoor onbegre-

pen. Anderzijds is er onder lokale bewoners vaak een houding te bespeuren die wel graag de lusten van het toerisme wil, maar die toch negatief blijven omdat ze de lasten veel benadrukken.

Terugkoppeling naar 'imagoprobleem': Door het onvolledige recreatienetwerk krijgt de toerist een negatief imago van het gebied. Tegelijkertijd heeft de lokale bevolking een negatief beeld van de toerist door het taalprobleem en de negatieve instelling.

### **Geen samenhang**

De tweede pijler van de probleemanalyse is het ontbreken van samenhang. Met samenhang wordt hierbij bedoeld het ontbreken van voldoende samenwerking. Deze samenhang wordt op verschillende terreinen gemist, namelijk op bestuurlijk, recreatief en financieel terrein. De volgende voorbeelden vullen dit concreet in.

Al bij de eerste verkenning viel op dat er geen regionale website was, en de website van bijvoorbeeld de VVV zat vol 'dode links'. Maar de samenhang is in bredere zin ook niet aanwezig. Dat uit zich in het afwezig zijn van een blik op het hogere schaalniveau.

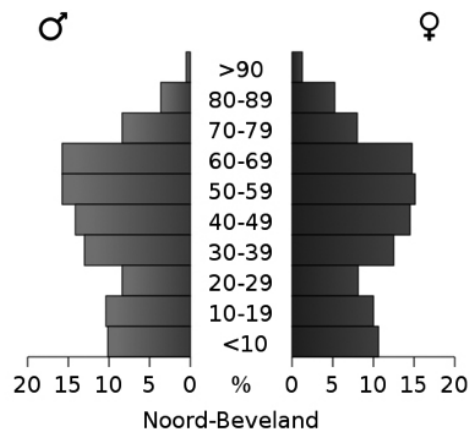


We hebben verschillende ondernemers en de ondernemersvereniging gesproken en op basis van deze gesprekken bleek dat er in hun ogen sprake was van het ontbreken van samenhang in het bestuurlijk apparaat. Bij het opzetten van projecten was de ervaring dat er weinig steun vanuit de gemeente was en dat zij zelfs een vertragende werking hadden. Tegelijkertijd was er ook weinig informatie aanwezig over het opzetten van projecten. Deze factoren met hierbij opgeteld het grote financiële risico zorgen ervoor dat projecten moeilijk van de grond komen. In de vraagstelling wordt gesproken over het verbeteren van de leefbaarheid. Maar wat is leefbaarheid eigenlijk? In het gebied leven hierover meerdere ideeën. Vanuit de gemeente is de benadering van dit begrip anders dan vanuit de ondernemers en deze is weer anders dan die vanuit de bewoners. Om tot het verbeteren van de leefbaarheid te komen is het van belang dat er een eenduidige visie ligt ten aanzien van dit begrip.

Terugkoppeling naar 'imagoprobleem': Er ontstaat een negatief imago over het bestuurlijke orgaan door miscommunicatie en de toerist krijgt een negatief imago van de recreatieve sector door het ontbreken in samenhang in informatievoorziening.

### Vicieuze cirkel

Het derde onderdeel van de probleem-analyse gaat over de vicieuze cirkel waarin het gebied Noord-Beveland en Veere zich bevindt. Er is sprake van een grote terugloop van jongeren en daarmee een sterke vergrijzing. In figuur 4 is te zien hoe de bevolkingssamenstelling van de gemeente Noord-Beveland is <sup>[6]</sup>.



Figuur 4: bevolkingssamenstelling



---

Daarbij valt op dat er bij de jongeren een groot gat is, vooral de leeftijd 20-29 jaar is ondervertegenwoordigd. De jongeren trekken weg uit het gebied om meerdere redenen. Ten eerste is er weinig beleving in het hele gebied, omdat het dunbevolkt is. Leven in een dorpje met 1500 inwoners, waarvan veel ouderen, is voor veel jongeren geen goed alternatief ten opzichte van een drukke en bruisende stad. Een andere reden is het ontbreken van werkgelegenheid, en dat vooral voor hoogopgeleiden. De aanwezige werkgelegenheid is met name in de sectoren landbouw en toerisme, deze sectoren spreken maar een kleine groep mensen aan en zijn tevens erg seizoensgebonden.

Doordat de jongeren wegtrekken wordt de werkgelegenheid en beleving steeds minder. Dit zorgt er weer voor dat jongeren wegtrekken en zo belandt het gebied in een vicieuze cirkel. De kleiner en ouder wordende bevolking is voor ondernemers ongunstig, omdat hiermee een deel van het draagvlak wegvalt. Ook dit draagt toe aan de vicieuze cirkel.

Terugkoppeling naar 'imagoprobleem': Het gebied heeft een negatief imago bij jongeren en ondernemers.

## [7] interpretatie vraagstelling

---

Na de gebiedsanalyse die wij hebben uitgevoerd komen er enkele vragen boven drijven wat betreft de vraagstelling.

**[1]** Zoals gezien is onder het onderdeel 'geen samenhang' ontbreekt er een gemeenschappelijke visie op het begrip leefbaarheid. Met dit probleem krijgen we ook te kampen bij de interpretatie van de vraagstelling. Er wordt gevraagd naar oplossingen om de teruggang in leefbaarheid te verminderen. Wat wordt hier verstaan onder leefbaarheid? Vanuit welke actor wordt de leefbaarheid bekeken? Als er vanuit de gemeente wordt geredeneerd, zal de vraagstelling andere oplossingen geven dan wanneer het bedrijfsleven als uitgangspunt wordt genomen. Een betere leefbaarheid voor een oudere bewoner betekent dat er een supermarkt om de hoek is die lopend bereikt kan worden en een goede voorziening wat betreft thuiszorg. Een betere leefbaarheid voor een puber betekent dat er een levendig dorp is met veel leeftijdsgenoten en mogelijkheden om uit te gaan. Vanuit welke leefbaarheid moet er uitgegaan worden in het zoeken naar een oplossing op de vraagstelling?

De opdrachtgevers hadden als interpretatie van de leefbaarheid dat in elk dorp alle voorzieningen behouden moeten blijven. Omdat uit onze analyse blijkt dat dit niet haalbaar is, heeft ons onderzoek niet dit uitgangspunt.

**[2]** Bij de vraagstelling wordt er vanuit gegaan dat er een concrete oplossing wordt gegeven op het schaalniveau van het aanleggen of herinrichten van een weg. Na de analyse van de kansen is duidelijk geworden dat het probleem hier grootschaliger is en niet alleen kan worden aangepakt met maatregelen op dit niveau. Dit wil echter niet zeggen dat de toegereikte punten van verbetering niet concreet kunnen zijn, maar het schaalniveau is anders.

**[3]** Vanuit de vraagstelling wordt gekeken of de ontwikkeling van de recreatie een rol kan spelen. Na ons onderzoek in het gebied waarbij we onder andere verschillende bewoners hebben gesproken komt de vraag op of hieraan wel behoefte is. Dit punt hangt samen met het eerste punt: de gemeente ziet een kans in de recreatie om de leefbaarheid te bevorderen, terwijl sommige bewoners de recreatie als bedreiging zien voor de

---

leefbaarheid. Ook hier geldt: is de opdracht bedoeld om te streven naar een betere leefbaarheid voor de bewoners of om aan de wensen van de gemeente te voldoen? Bij ons onderzoek hebben we dus een kritische houding ten aanzien van het toerisme gehanteerd en niet direct het toerisme als de oplossing voor het verbeteren van de leefbaarheid gezien.

[4] Naargelang het onderzoek vorderde werd steeds duidelijker dat het probleem onderdeel uitmaakt van een groter geheel. De terugloop van de leefbaarheid op Noord-Beveland en (deels) Walcheren is onderdeel van een algehele terugloop van leefbaarheid in Zeeland. Hierbij wordt onder leefbaarheid verstaan een proces van vergrijzing, leegloop en een lichte economische achteruitgang. Deze wetenschap brengt wel een nuance aan in de interpretatie van de vraagstelling. Het probleem kan dus niet alleen vanaf lokaal niveau opgelost worden, alhoewel de kans die hiervoor ligt zeker gepakt moet worden, maar een aanpak op hoger schaalniveau is noodzakelijk.

### **Nieuwe vraagstelling**

Na de voorgenoemde kanttekeningen bij de oorspronkelijke vraagstelling is het nodig om een concrete nieuwe vraagstelling te formuleren.

*De concrete opdracht aan de studenten van Wageningen Universiteit is om een verkenning uit te voeren hoe de leefbaarheid van de kernen Vrouwenpolder en Wissenkerke verbeterd kan worden. Onder leefbaarheid verstaan we het behouden van essentiële voorzieningen zoals een basisschool, huisarts en supermarkt. Verwacht wordt een advies te ontvangen dat uitgaat van een kritische houding ten opzichte van recreatie en zoekt naar concrete oplossingen op een regionaal schaalniveau. Dit advies moet gericht zijn aan de betrokkenen in het gebied en als doel hebben het imago te verbeteren. Het probleem van het imago is te vangen onder de begrippen 'knelpunten van toerisme', 'geen samenhang' en 'vicieuze cirkel' (zie hoofdstuk 'Knelpunten').*

## [8] regionale benadering

---

In de nieuwe vraagstelling (zie p.19) blijkt dat onze analyse op regionaal niveau de nodige kritische vraagtekens zet bij de opdracht zoals die geformuleerd werd door de gemeente. De verdwijnende voorzieningen zijn een regionale trend, veroorzaakt door vergrijzing, ontgroening en krimp. Rekening houdend met deze trends, kun je stellen dat het op peil houden van voorzieningen in alle dorpen praktisch onhaalbaar is. Daarom hebben we gezocht naar een alternatieve oplossing, waarin de belangrijkste uitgangspunten zijn dat de oplossingen moeten voortkomen uit een regionale benadering en dat niet ieder dorp zijn eigen voorzieningen kan handhaven. Het uiteindelijke doel van de oplossing is om de leefbaarheid en het imago te verbeteren, zoals dat staat uitgelegd in het hoofdstuk knelpunten.

Met bovenstaand gegeven zijn we tot de volgende aanpak gekomen; onder het motto: "Samenwerken, kernen versterken" moet de leefbaarheid en het imago van het studiegebied worden verbeterd. Concreet betekent dit dat er een regionale spreiding komt van functies over de verschillende kernen in Noord-beveland en Veere. Hierdoor is het niet noodzakelijk dat ieder dorp al deze

functies herbergt, maar krijgt iedere kern zijn specialiteit. Als uitwerking van dit idee hebben we de dorpen in het studiegebied de volgende karakteristieken toegekend:

### **Kamperland – Horeca en Voorzieningen**

Kamperland functioneert op dit moment als 'winkelcentrum' van Noord-Beveland. Daarnaast zit er behoorlijk wat horeca en een haven in het dorp. Om deze eigenschappen te versterken, dragen we de volgende verbeterpunten voor:

#### *Havengebied & Horeca*

**[1]** Veerpont moet aankomen in de haven, zo dicht mogelijk bij het centrum. Nu vaart de pont naar een dijk waar geen voorzieningen zijn, hierdoor moet men met de fiets of auto naar de opstapplaats. Door de pont in het centrum te laten aanmeren is het aantrekkelijk voor mensen uit Veere om naar Kamperland te komen. Wanneer de nieuwe opstapplaats is gerealiseerd, is er het idee om de veerverbinding op te nemen in fiets- en wandelroutes.

**[2]** De haven moet worden opgeknapt, de eerste indruk voor bezoekers per boot is geen visitekaartje op dit moment.

---

[3] De horeca in het dorp kan worden gestimuleerd. Hierbij gaan we er vanuit dat de behoefte aan horecavoorzieningen toeneemt door de nieuwe opstapplaats van de pond in het centrum.

#### *Veerweg & basisvoorzieningen*

[1] De hoofdstraat van het dorp, de Veerweg, mag worden geprofileerd. Momenteel geeft de hoofdstraat een rommelige indruk door o.a. leegstand. Concrete punten zijn opknappen en benutting leegstaande panden, en het aanleggen van een fietsvoorziening.

[2] De veerweg sluit aan op de haven, dit zou in de toekomst een mooie verbinding kunnen worden zodat er een mooie entree naar het dorp ontstaat.

#### **Wissenkerke – Rust en Ruimte**

Door de rustige omgeving van Wissenkerke is deze plaats ideaal als woonplaats. Door de karakteristieke rust en ruimte te accentueren kunnen nieuwe bewoners worden aangetrokken onder de slogan: 'Wonen in natuur en rust'. Inwoners van het dorp zullen gebruik maken van voorzieningen die in Kamperland aanwezig zijn. Voor hun werk zal een flink deel moeten reizen naar Goes of Middelburg.

#### **Vrouwenpolder – Horeca en strandtoerisme**

Door de gunstige ligging van Vrouwenpolder is er veel toerisme aanwezig, horeca en strandtoerisme zijn dan ook de sterke punten van de plaats. Ons advies is daarom ook dat de ontwikkeling van Vrouwenpolder in het teken van het strandtoerisme moet staan. Concrete verbeterpunten op dit moment zijn:

[1] De verbinding van de oude dorpskern naar het strand moet worden verbeterd, bijvoorbeeld door de strandboulevard te verbreden.

[2] De verkeersdrukte in het centrum moet worden aangepakt, dit zou kunnen door een parkeergelegenheid aan de rand van Vrouwenpolder te maken.

### Regionale inpassing

Op grotere schaal hebben we onderzocht hoe het gebied functioneert ten opzichte van belangrijke kernen als Middelburg, Goes en Veere die in de regio liggen. De resultaten van dit onderzoek hebben we verwerkt in figuur 5 met daarin taartpunctdiagrammen. In deze figuur is te zien welke functies deze belangrijke kernen in het gebied hebben en wat de relatie is met ons studiegebied. Opvallend is dat het studiegebied met name

voorziet in mogelijkheden voor recreatie en rust en ruimte, daarnaast in mindere mate ook werkgelegenheid. Voor cultuurhistorie voorzieningen en grootschalige werkgelegenheid bieden de grotere kernen in de omgeving uitkomst. Belangrijke conclusie uit deze diagram is dat er kansen liggen om mensen die in Goes en Middelburg werken in het studiegebied te laten wonen. Belangrijke voorwaarde hiervoor is dat de verbinding goed is.



Figuur 5: regionale spreiding van functies. De functieverdeling voor het studiegebied (Vrouwenpolder - Kamperland - Wissenkerke) is in de figuur verwerkt.

## [9] concrete uitwerking

---

Aan de hand van de kwaliteiten- en knelpuntenanalyse is een inventarisatie gemaakt van de kansen die Noord-Beveland en Veere bieden. Deze kansanalyse wordt hieronder puntsgewijs toegelicht en geven een concrete uitwerking van oplossingen die in het voorgaande hoofdstuk zijn aangedragen.

### **[1] Verbeteren promotie**

Om het probleem van het imago, zoals dat is geformuleerd in het vorige hoofdstuk, op te lossen biedt het verbeteren van de promotie een grote kans. Eerder is al aangegeven dat de promotie op dit moment tekortschiet. Er zijn veel onafhankelijke websites per afzonderlijk dorp die vaak ook niet goed onderhouden worden.

Een mogelijke oplossing voor beide problemen is het opstarten van een overkoepelende site. Door de krachten te bundelen is er meer geld en energie om een mooie site op te zetten die het gebied representeert. De site zal regelmatig up-to-date gebracht moeten worden om alle activiteiten van Noord-Beveland en Veere erop te zetten. Een grootsere manier om de promotie te verbeteren is het voeren van een landelijke campagne waarin de regio Noord-Beveland

& Veere gepromoot wordt. In 2002 is de campagne 'Welkom in Zeeland' gevoerd, een mogelijkheid zou zijn om deze verder uit te werken. In deze campagne kunnen zowel toeristen als potentiële bewoners worden aangesproken.

De promotie rondom toerisme zal met name gericht zijn op het lokken van toeristen naar het 'binnenland', zodat ook de dorpen, en dus de lokale middenstand, meer kan profiteren van het toerisme.

### **[2] Verbreden doelgroep + diensten afstemmen op niet-seizoensgebonden activiteiten**

Door de ligging van Noord-Beveland en Veere aan de Noordzee en het Veerse Meer is strandrecreatie erg populair. Het nadeel van strandrecreatie is dat het vooral in het zomerseizoen plaatsvindt. Hierdoor is het in de zomer druk en in de winter rustig. Ten tweede wordt de strandrecreatie sterk geclusterd aan de rand van het eiland, veelal op vakantieparken waar mensen in alle behoeften worden voorzien.

Ons voorstel is om de recreatiemogelijkheden in het binnenland van Noord-Beveland

en Veere uit te breiden, met de volgende positieve gevolgen:

[1] Het toeristisch seizoen wordt opgerekt, omdat de activiteiten in het binnenland (wandelen en fietsen) niet zo sterk aan het zomerseizoen zijn verbonden.

[2] Er komen meer mensen in de dorpskernen waardoor de voorzieningen meer draagkracht krijgen.

[3] De doelgroep wordt verbreed; er komen naast badgasten ook wandelaars, fietsers e.d. naar het eiland. Denk hierbij ook aan 65-plussers, die vaak buiten de gangbare vakanties om recreëren.

### **[3] Relatie inwoners-toeristen verbeteren**

In de huidige situatie leven toeristen en inwoners op Noord-Beveland en Veere langs elkaar heen; de toeristen zitten op de vakantieparken aan de kust en de inwoners zitten in de dorpen verspreid over het eiland.

Wij denken dat het een toegevoegde waarde is als toeristen in contact komen met de lokale bevolking.

### **[4] Meer woon- en werkgelegenheid voor hoger opgeleiden**

In de knelpuntenanalyse is beschreven dat hoogopgeleiden wegtrekken uit het gebied.

Daarmee wordt de trend van vergrijzing versterkt, oudere mensen blijven in het gebied wonen, of trekken er naartoe, waardoor nog meer jongeren zich geroepen zullen voelen te vertrekken.

Om deze ontwikkeling tegen te gaan is het idee om kwaliteitswoningen te realiseren, met als doel de hoogopgeleiden die in Goes of Middelburg werken naar Noord-Beveland en Veere toe te trekken. Als onderdeel van dit plan zal ook de infrastructuur naar beide steden optimaal moeten zijn. Als er eenmaal hoger opgeleiden in het gebied wonen zal het voor bedrijven ook aantrekkelijker worden om zich daar te vestigen.

### **[6] Kloof gemeente - bewoners verkleinen**

Uit de knelpuntenanalyse bleek dat initiatieven van bewoners en/of ondernemers vaak niet goed worden begeleid door de gemeente. Door een actievere houding van de gemeente met betrekking tot begeleiding en uitvoering van de projecten wordt het aangenamer om zich in de gemeente te vestigen als bewoner of ondernemer.



## [10] conclusie

---

Het doel van dit onderzoek was het onderzoeken van mogelijkheden om de leefbaarheid in de regio Noord-Beveland en Veere te verbeteren. Na een kwaliteiten- en knelpuntenanalyse is duidelijk geworden dat de schaal waarop dit probleem aangepakt moet worden groter is dan door de opdrachtgever aangegeven. Onder het motto 'samenwerken, kernen versterken' is een regionale functieverdeling gemaakt voor de verschillende kernen zodat het gebied leefbaar blijft. Met leefbaar wordt hier bedoeld de aanwezigheid van essentiële voorzieningen zoals een basisschool, huisarts of supermarkt.

De specifieke kwaliteiten van elke kern of gebied zijn:

- Kamperland: Horeca en voorzieningen
- Wissenkerke: Rust en ruimte
- Vrouwenpolder: Horeca en strandtoerisme
- Noord-Beveland: Rust, ruimte en landbouw

Deze benadering is samen te vatten onder het motto:

**'samenwerken, kernen versterken'.**

# bronnen

---

[1] [www.dewerkplaats.eu](http://www.dewerkplaats.eu)

[2] [www.noord-beveland.nl](http://www.noord-beveland.nl)

[3] [www.veere.nl](http://www.veere.nl)

[4] [www.cbs.nl](http://www.cbs.nl)

[5] [www.nkveldloopgemeenten.nl/informatie\\_gemeenten/noord\\_beveland/](http://www.nkveldloopgemeenten.nl/informatie_gemeenten/noord_beveland/)

[6] [www.cbs.nl](http://www.cbs.nl)

---

## **Colofon**

### *Auteurs*

Frank van Acht

Hubert Maljaars

Wageningen, juni 2010

Wageningen Universiteit

Leerstoelgroep Landgebruiksplanning

### *Vormgeving*

René van Seumeren

### *Drukwerk*

Grafisch Servicecentrum, Wageningen

1

Dit verslag is gemaakt door 1e jaars studenten van de  
BSc Landschapsarchitectuur en Ruimtelijke Planning

Wageningen Universiteit, 2010  
Leerstoelgroep Landgebruiksplanning



WAGENINGEN UNIVERSITY  
WAGENINGEN **UR**